

Apathie, grote belasting voor mantelzorgers

Annelien Duits
Klinisch neuropsycholoog

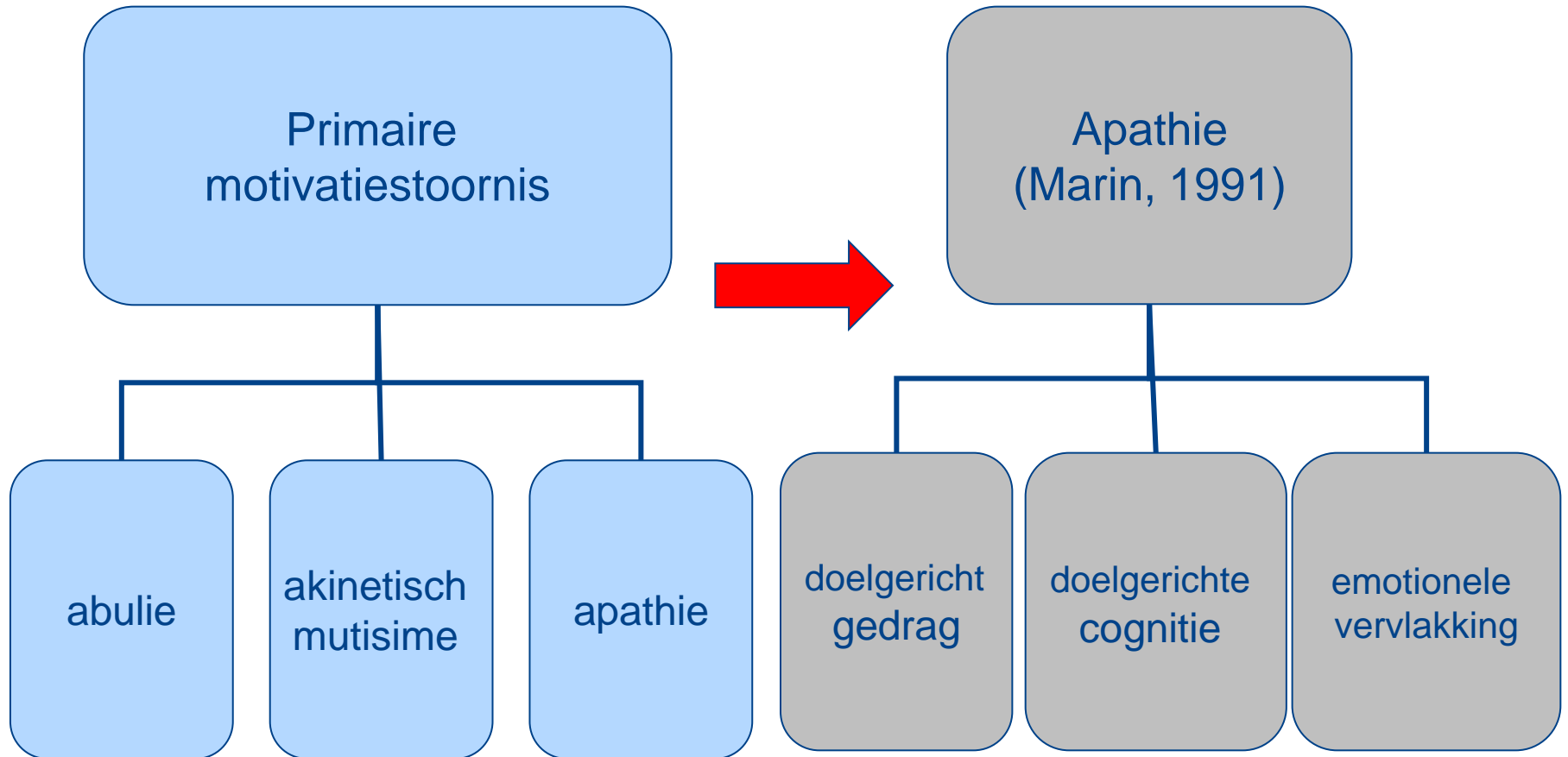
aa.duits@mumc.nl

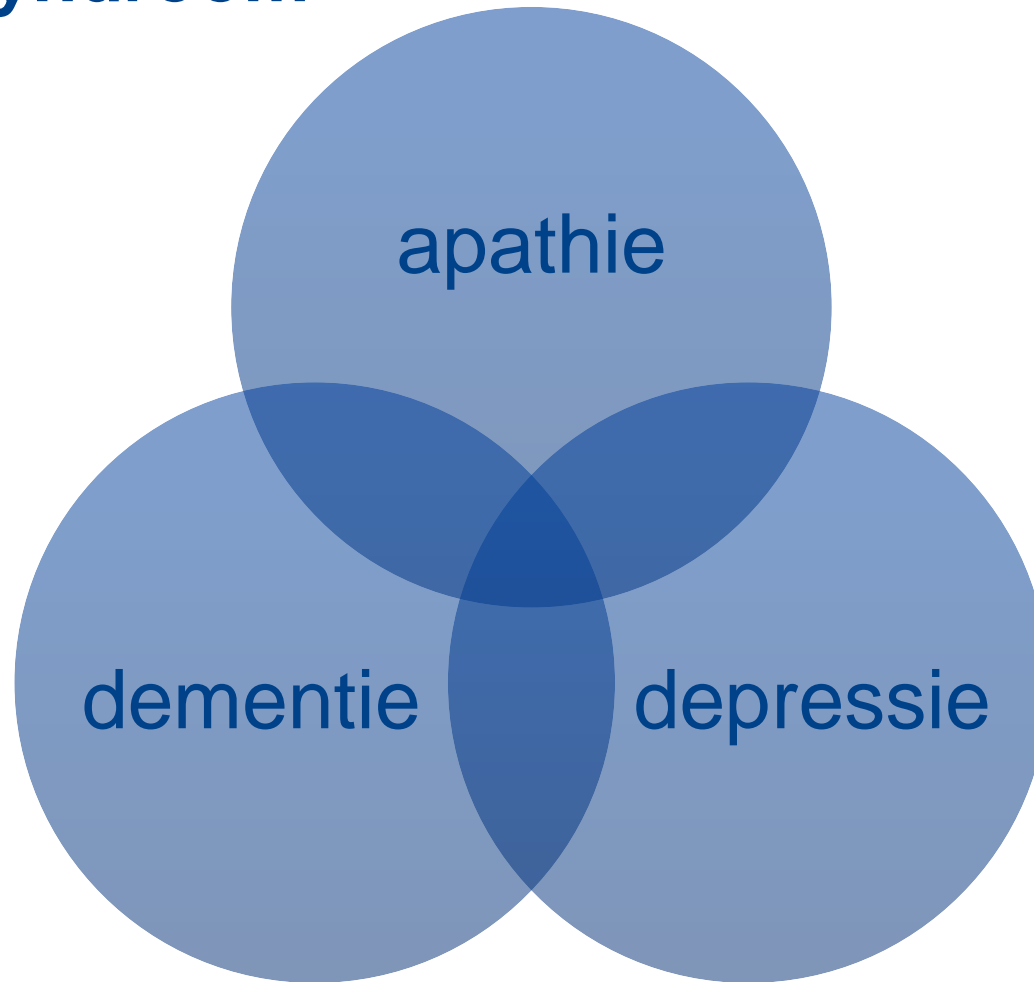
Apathie:

- Gebrek aan motivatie
- Verminderd doelgericht gedrag
- Initiatiefverlies
- Emotionele onverschilligheid

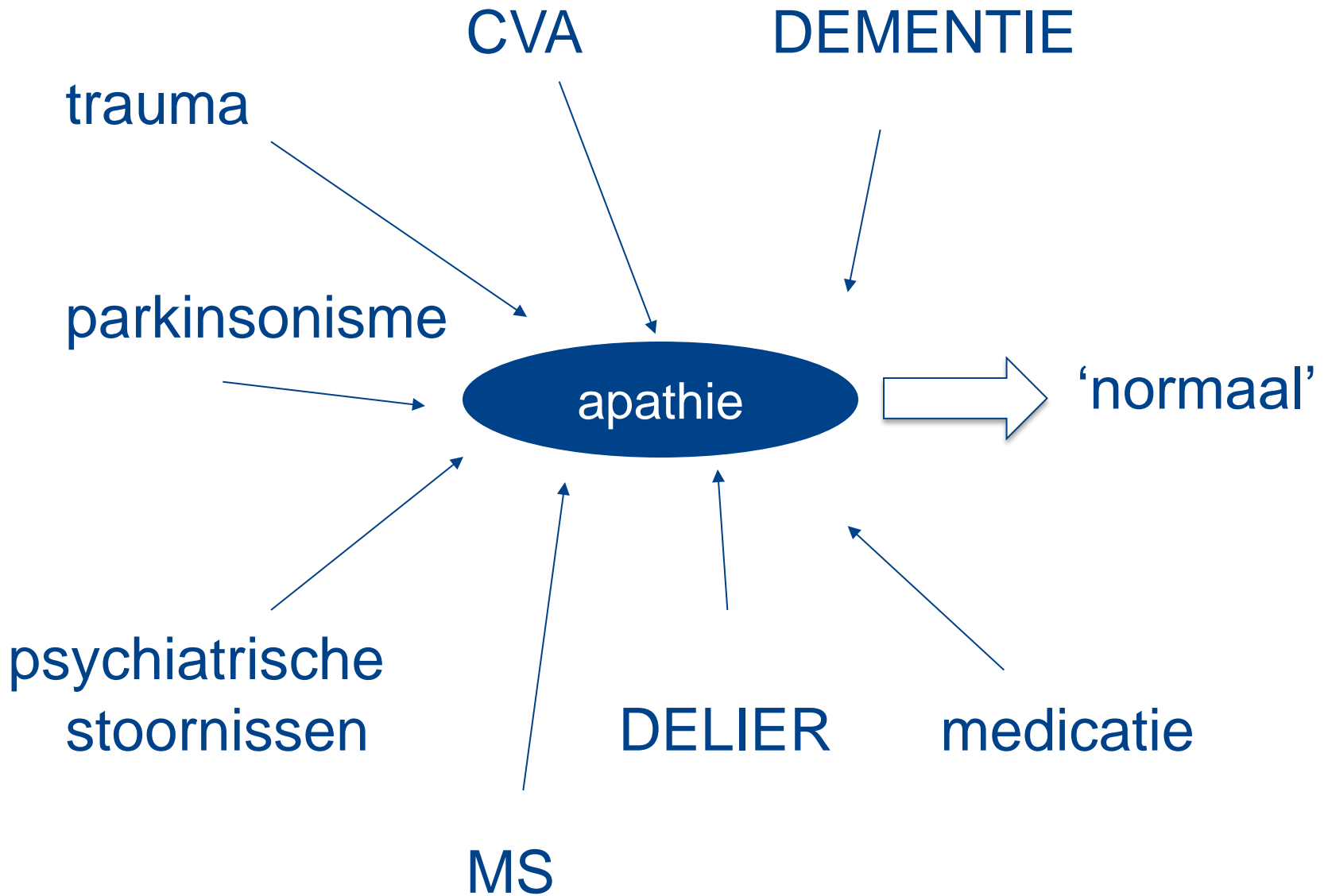
Apathie

Apathie = syndroom

MHENS School for Mental Health and Neuroscience

Impact apathie

- Meest voorkomend gedragsprobleem bij dementie
- Ook veelvoorkomend bij andere ziektebeelden
- Verminderd ADL functioneren
- Verhoogde kans op opname verpleeghuis

- Grote emotionele belasting voor mantelzorger!

Criteria apathie (Robert e.a. 2009)

A verminderde motivatie = kernsymptoom

B *zelfgeïnitieerde* acties, cognities en emoties ('van binnenuit') en de *reactie van de patiënt op* stimuli 'van buitenaf', op de 3 domeinen (gedrag, cognitie en affect).

C functionele beperking

D uitsluiten lichamelijke/motorische beperkingen (o.a. vermoeidheid)

Operationalisatie apathie

Zelfrapportage/interview: patient, mantelzorger, clinicus

Vragen mbt interesse en activiteiten o.a.

Lille Apathy Rating Scale (LARS)

Apathy (Evaluation) Scale (A(E)S)

Neuropsychiatric Interview (NPI): 12 domeinen incl. apathie

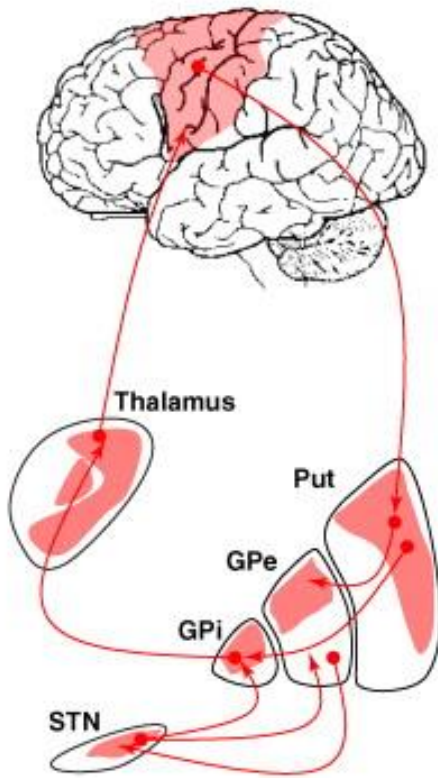
Pathofysiologie apathie:

- Frontale, subcorticale circuits
- Neurotransmitters: Dopamine
- Maar ook parietale betrokkenheid

- Hypothese: Apathie wordt veroorzaakt door een tekort aan dopamine

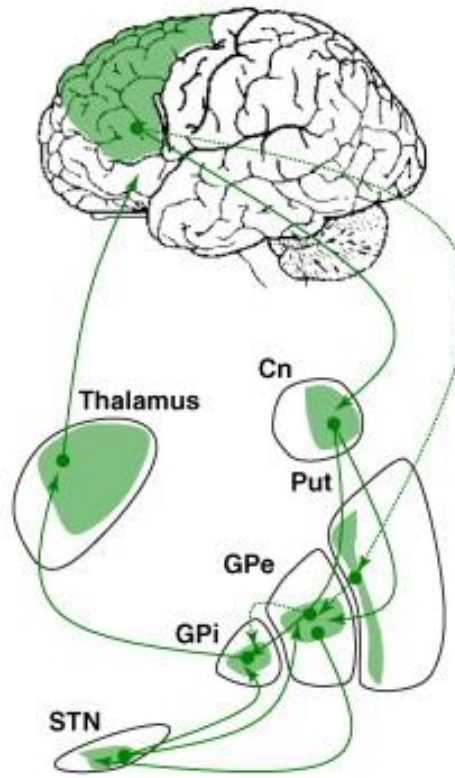
Cortico-basale ganglia-thalamocorticale circuits

Sensorimotor and premotor cortex

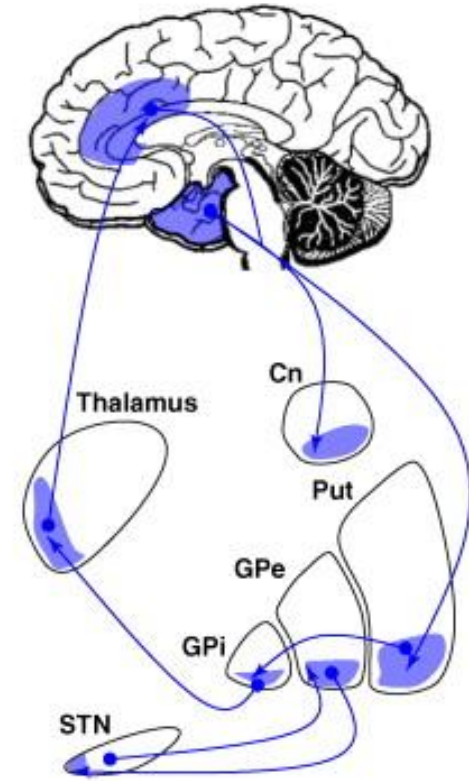
(a) Motor circuit

Dorsolateral prefrontal and lateral orbitofrontal cortex

(b) Associative circuit

Limbic and paralimbic cortex, hippocampus and amygdala

(c) Limbic circuit

TRENDS in Neurosciences

Hypodopaminerg

Motorisch circuit

bewegingsarmoede

Apathie (motorisch)

Associatief/cognitief

Traagheid

Afwezigheid van ideeën

Apathie (cognitief)

Limbisch/emotioneel

Depressie

Apathie (emotioneel)

Anhedonie

Angst en vermijding

Hyper....

Dyskinesieën

Motorische impulsiviteit

Cognitieve impulsiviteit

Flight van ideeën

Sensatie zoeken

Euforie, manie

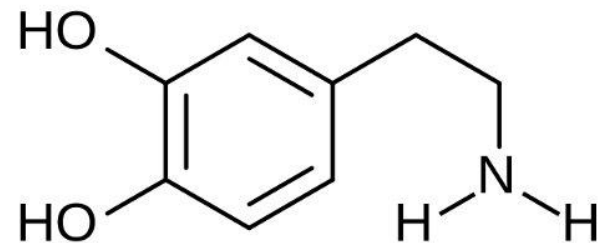
Gedragsverslavingen

Hedonisme

Risicovol gedrag

Behandeling apathie

- Psycho-educatie!! Mn voor mantelzorger
- Medicamenteus:
 - Dopaminerge medicatie i.h.b. dopamine agonisten, methylfenidaat, maar ook anticholinerge medicatie (rivastigmine)
- Niet medicamenteus

Dopamine

Niet medicamenteus

- Structuur aanbrenge(n)/aanscherpen
- Aanpassen omgeving
- Stimuleren

- Behandeling executieve stoornissen (doelen stellen, stappenplannen) -> voorbeeld '**ReSET**'

Structureren, stimuleren, aanpassen omgeving:

Denk aan:

- Een activiteit inleiden
- Aanwijzingen en begeleiding geven gedurende een activiteit
- Leuke activiteiten ondernemen
- Familie of vrienden bezoeken
- Bevestiging en aanmoediging geven
- Muziek, rustgevende geluiden, vertrouwen.... geduld

ReSET

Strategische Executieve Training

(Vlagsma, Duits, Spikman, 2011)

Multicenter studie

rijksuniversiteit
 groningen

Nationaal
Initiatief Hersenen & Cognitie

3 modules

- vergroten van ziekte-inzicht en geven van educatie (algemeen en ahv NPO)
- doelen stellen en planning
- initiatie, uitvoering en regulatie

DAGPLANNINGSLIJST

Middag	PLAN Van tevoren invullen	ACTIVITEIT Wat heb ik gedaan? Achteraf invullen	PLAN GEDAAN: Zet X
	Datum:	Datum:	
12.00-12.30	computeren lunch 12-15	computeren	-
12.30-13.00	pauze sigaretje	computeren	-
13.00-13.30	13.00 medicijn huishouden	lunch medicijn 13.45	-
13.30-14.00	huishouden	vanaf 13.45 huishouden	- / X
14.00-14.30	"	huishouden	X
14.30-15.00	"	huishouden	X
15.00-15.30	Boodschappen	huishouden	-
15.30-16.00	"	huishouden	-
16.00-16.30	uurtje naar bed	huishouden	-
16.30-17.00	"	rusten	- / X

Inname medicatie
op strikte tijden
essentieel PD

Huishouden duurt 2x
zo lang; geen
boodschappen

Gevolg:
onvoldoende rust!

Algemene Plannings Aanpak

- Tijdschatten: informatief
- Complexe activiteiten opdelen in stappen scheidt overzicht
- Stappen op zich bepalen +
- Wat-als situaties
- Wat blijft: lijstjes

act: opruimen kamer/keuken

20:5-02-12

DOEL
Wat wil ik bereiken? Wanneer?
Schone en opgeruimde kamer/keuken

PLAN
Hoe ga ik dit doel bereiken?

STAPPEN	MATERIAAL	TIJDSDUUR	GEDAAN? Ja/nee
STAP 1: muzikale opzetten	cd /radio	5 min (5 min)	ja
STAP 2: kranten, tijdschriften, boeken, post sorteren: niet gaan lezen!	-	15 min (15 min)	ja
STAP 3: lege flessen + oud papier naar schuur	-	5 min (7 min)	ja
STAP 4: afstoffen meubels, vensterbanken	stofdoeel	5 min (11 min)	ja
STAP 5: waar nodig vochtig afnemen v meubels e.d.	sdroomreacu- middel	10 min (5 min)	ja
STAP 6: aanrecht, kookplaat, afval emmer schoonmaken	..	10 min (30 min)	ja
STAP 7: stofzuigen	stofzuigerzakke	15 min (22 min)	ja

VOORSPELLING

Hoe zal het gaan?: goed, ben niet zeker over de tijd

Hoeveel kan ik doen?: alles

↳ tussen haakjes werkelijke tijd

65/95

Initiatiefname bevorderen

- **WAT** (ga ik doen)
 - **WANNEER** (ga ik het doen)
 - **WAAR** (ga ik het doen)
 - **HOE LANG** (gaat het duren)
 - **WIE**(met wie ga ik het doen)
-
- Koppel de eerste stap aan een vast moment en schrijf dit in de agenda of gebruik een ander hulpmiddel (kalender, wekker) of cue (auditief, visueel).

Last but not least.....

- Ondersteunen mantelzorger!!

© Can Stock Photo

